

LANDBRUKSKOMMUNEN ALTA

landbruk

landbruket vil

TILTAK

Øvre Alta

Fra tøffe og bratte fjordfjell der man kan oppleve 4 årstider på en og samme dag via lune, rolige og frodige elvedalfører til et karrig og stille landskap med mindre variert klima på Finnmarksvidda – det er Alta!

Alta – et Nord-Norge i miniatyr

Alta er den største jordbrukskommunen og en av fire barskogkommuner i Finnmark. Altas varierte geologi sammensatt av bla glimmerskifer og kalkholdige bergarter er vesentlig for et næringsrikt og godt jordsmonn. Sammen med stabilt klima gir dette grunnlag for et produktivt jord- og skogbruk.

Bynært jordbruk

Kommuneplanens arealdel viser hvor man ønsker å tilrettelegge for bolig, industri, næringsvirksomhet osv, samtidig ønsker man å ivareta det bynære landbruket. På bakgrunn av dette er «kjerneområde for landbruk» vedtatt. I kommuneplanen er det også lagt vekt på at Alta kommune vil sikre allmennheten god tilgjengelighet til natur og nære friområder samt bevare sitt grønne preg ved bla ivareta kulturlandskap og furuskog som viktig identitetsfaktorer.

Vår kommune er unik ved å ha verdens nordligste furuskog som strekker seg helt ned til sjøkanten, til åkrer med korn som står side om side med timotei, hagebær, poteter og grønnsaker.

Reindrifta har en sentral plass i kommunen, spesielt i sommerhalvåret. I tillegg til at svært mange reindriftsfamilier flytter til Alta kommune denne tiden utnyttes alle tilgjengelige arealer og naturressurser til både reinbeiter og sauebeiter.

Bevisst arealforvaltning

I all landbruksproduksjon er tilgang til produktive arealer for dyrking, beite og skogproduksjon den viktigste faktor for å dekke opp befolkningens grunnleggende behov av mat og materialer. Behovet for arealer til landbruket øker i takt med den raske befolkningsutviklingen som er i Alta (se fig). Samtidig er det behov for arealer til nye boliger, næringsvirksomhet, industriområder og infrastruktur. Bevisst arealforvaltning blir vår tids største utfordring.

Innhold

Fakta	3
Ny landbruksplan 2012–2020	5
Tiltak... ..	8
Oversikt over tiltak og finansiering.....	14

Vedtatt av kommunestyret 11. februar 2013.

Foto fra: Tor Håvard Sund, Arne Johanson, Aase Kristin Abrahamsen, Signe Olaussen, Liv Røkenes og Tor Børstad.

Befolkningsutvikling

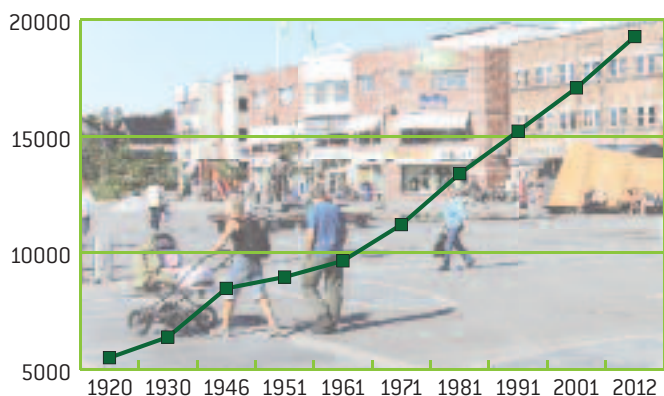

Fig: Befolkningsutvikling i Alta 1920 – 2012 Kilde: SSB

Landbrukskommunen Alta presenteres gjennom et sett bestående av 3 selvstendige trykksaker. I forbindelse med utarbeidelse av en ny landbruksplan for kommunen, 2012–2020, presenteres status for kommunens jordbruks- og skogbruksnæringen separat, i temaheftene «Jordbruk» og «Skogbruk».

Dette er den tredje delen som omhandler landbrukets muligheter og utfordringer videre, med hovedvekt på valg av tiltak, og er kalt «Landbruket vil».

Allerede i 1996 hadde Alta kommune vedtatt sin første landbruksplan, med bakgrunn i at kommunen hadde overtatt ansvaret for landbruksforvaltningen. Kommunen så behovet for et planverktøy for utøvelse av ansvaret og for å øke næringsutviklinga innen landbruket. Planen ble senere rullert våren 2002.

Landbruket er under stadig endring, og også påvirket av den sentraliseringen som skjer over hele landet. Det bynære land-

bruket opplever at dyrka jord omdisponeres til fordel for andre arealinteresser, og mangel og usikkerhet om arealressursene oppstår. Effektiviseringskrav har gitt færre og større bruk, og med store investeringsbehov. Oppgaver som naboer tidligere gikk sammen om, f.eks gjerdehold og grøfting, må nå utføres av den enkelte. Samfunnet rundt har ikke lengre den samme innsikt og forståelse for næringen, noe som også kan virke inn på neste generasjons yrkesvalg.

Hovedutvalg for kultur og næring, fastslo i februar 2011 at landbruket er en viktig og sentral næring i kommunen. De ønsket en ny utarbeidelse av landbruksplanen, med følgende fokus/mål:

- Opprettholde dagens landbruksproduksjon
- Opprettholde dagens jordbruksareal
- Økt inntjening og produktutvikling i skogbruket
- Utvikle fagmiljøet
- Vurdere tilskuddsordninger
- Andre tiltak som kan øke inntjening i næringa, eks Grønn Omsorg (Inn på tunet)

«Noe av det mest meningsfulle man kan drive med er matproduksjon.»

Altapostens leder

Kommunestyrets vedtak 11.02. 2013, sak PS 3/13:

1. Landbruket er en viktig og sentral næring for Alta kommune, og kommunestyret slutter seg til den foreliggende landbruksplanen for Alta med følgende endringer: Unngå omdisponering av jordbruksareal og produktiv barskog sett under ett, til andre formål. Det gis rom for justeringer internt i forhold til arealdisponering mellom jordbruk og skogbruk.
2. Tiltaksplanen for 2013 – 2016 utgjør kr 545 000 pr år, og finansieres på følgende måte: Dagens ramme av post næringsutvikling landbruk kr 245 000 og kr 300 000 fra kraftfondet, årlig. Total bevilgning fra kraftfondet utgjør dermed kr 1 200 000.
3. Det opprettes ei prosjektstilling på 50 % over 3 år fra 2014. Totalkostnadene utgjør ca kr 300 000 pr år. Det forutsettes ekstern delfinansiering på minimum 30 % av kostnaden. Kostnad på kr 200 000 pr år i 3 år løses ved økt rammetilskudd for årene 2014-2016.
4. Kommunestyret ber administrasjonen arbeide aktivt for ekstern fullfinansiering av tiltakene.
5. Det kan gjøres justeringer innenfor rammen til landbruksplanen av Hovedutvalget for næring, drift og miljø (HNDM)
6. Det bør taes sikte på økt avskytning av storvilt (elg) i bebygde områder, spesielt nærområdene. Dette må sees i bl.a sammenheng med økt planting av barskog som er nødvendig og ønskelig.

4

Ved utarbeidelse av en ny landbruksplan ble det viktig å involvere samtlige av kommunens bønder, for å få nødvendige innspill på status og fremtidsutsikter for de enkelte bruk.

Deltakere på prosessamlingen, anført av en engasjert inspirator

Storfjøset

Rundballe utstyr

Digital traktor

Ny landbruksplan 2012–2020, arbeidsform

5

Spørreundersøkelse

Arbeidet startet med en spørreundersøkelse blant kommunens 100 bønder. Tema for spørsmålene omhandlet hva de så på som de største utfordringene for å drive videre, hvordan de løste avløserbehovet sitt, hadde de arbeid utenom gården og/eller tilleggsnæringer, hvilken betydning mente de at skogens ressurser utgjør, hvor tilfred var de med egne fagorganisasjoner og rådgivningsapparatet rundt, og ville de anbefale egne barn å fortsette i næringen.

Av besvarelsene utkrystalliserte det seg 3 viktige temaer; areal, rekruttering og omdømme, og disse 3 temaene ble det satt fokus på videre.

Prosessamling, med tema «Areal», «Rekruttering» og «Omdømme»

Våren 2011 var det prosessamling for både bønder, rådgivningsapparat og forvaltning. Resultatene fra spørreundersøkelsen ble presentert. Deretter ble det jobbet med forslag til tiltak under temaene areal, rekruttering og omdømme.

For å ivareta skoginteressene, ble det senere avholdt et eget møte for skognæringen, hvor innspill til skogtiltak kom frem.

Utfordringer

Lønnsomheten i landbruket har gått gradvis nedover. Priser på innsatsvarer har økt, mens prisene på produserte varer har stått tilnærmet uforandret. Det er likevel lite kommunen kan gjøre med nasjonal landbrukspolitik. Næringen må forholde seg til de gitte rammebetingelsene når det gjelder økonomi og lovverk.

I Alta er det arealet som er hovedutfordringen, og minimumsfaktoren for å drive jordbruk. Dette kom også frem gjennom spørreundersøkelsen. Utfordringene gikk i hovedsak ut på følgende:

- Forutsigbarhet gjennom kommunal arealforvaltning
- Leiejordsproblematikk og kamp om leieavtaler, lange og u hensiktsmessige transportavstander.

- Hevdsforbedringer gjennom grøfting/kanalisering som felles prosjekt.
- Tilgang til nydyrkingsarealer

Flere av distriktene er spesielt utsatte og sårbare, ved at det bare er 2–3 stykker igjen som driver, og det er usikkert om noen vil overta drifta etter disse. Bygder står i fare for å miste den faste bosettingen. Arealer kan dermed bli tilgjengelig for de som holder til nærmere de sentrale deler av kommunen, men transportavstanden for både husdyrgjødsel og fôr vil bli lite økonomisk. Utfordringen er å få inn nye drivere, eller flytte dyr ut til distriktet den tiden beitesesongen varer.

Strukturutviklingen har medført bruk av større og tyngre maskiner, noe som krever økt innsats og fokus for å hindre jordpakking og dermed avlingsreduksjon. Forskning utført av Bioforsk viser at avlingsnivået på gress og andre engvekster har gått ned de siste årene. Dette skjer på tross av bedre frøsorter og mer kunnskap. Viktige årsaker til avlingsreduksjon er jordpakking, mindre gjødsling, dårligere drenering og jordkultur.

Omdømme og rekruttering henger nært sammen. Negative oppslag eller henvendelser, og nedsettende omtale fra næringen selv, løser ikke rekrutteringen til yrket. Økonomi er en utfordring og de fleste bønder kan ikke ta ut samme lønn, eller ha like mye avløsning (fritid) som mange andre yrkesgrupper. Antallet bønder synker drastisk og det er ingen selvfølge lengre at rekruttering skjer fra egne rekker.

Muligheter

I Alta er det gode naturgitte forutsetninger til å drive med landbruk. Det er et stabilt kaldt vinterklima, som gir god overvintning av enga. Vekstsesongen på nærmere 3 måneder gir muligheter for både potet, grønnsaker og bærproduksjon. Det kalde klimaet gjør at bær og grønnsaker vokser/modnes sakte og blir saftige og smakfulle. Her er færre skadeinsekter og plantesykdommer enn lengre sør i landet, slik at behovet for sprøytemidler nærmeste er fraværende.

landbruk

Glade unge bønder. Foto Arne Johanson.

Materialdiskusjon

Mange av brukene ligger innenfor en avstand av 15 km til sentrum. Dette betyr nærhet til markedet for de som driver med tilleggsnæringer, f.eks. direkte salg av potet/grønnsaker eller tilbud på gården som Inn på tunet [tidligere kalt grønn omsorg].

I kommunen er det veldig mange flinke og aktive bønder, som trives i yrket sitt. Mange mener de får god helse av arbeidet, de trives i naturen og sammen med dyr og fremhever at de har et viktig og meningsfullt yrke.

Det rekrutteres fortsatt til næringen, med ca 2 generasjonsskifter i året. Mange er villige til å investere og det bygges for tiden årlig 1 til 2 nye driftsbygninger i melkeproduksjonen, til en byggekostnad på 10–12 millioner kroner.

Rekruttering til yrket er ingen selvfølge, og noe det må jobbes bevisst med. Det å få positiv kreditt fra samfunnet ved at man forvalter fornybare ressurser til mat, holder kulturlandskapet i hevd og bidrar til distriktsbosetting, er en nøkkelfaktor ved siden av inntekt, for å skape rekruttering. En slik positiv kreditt er nært knyttet opp til de rammer den nasjonale landbrukspolitikken legger opp til. I landbruksmeldingen tas det sikte på å øke selvforsyningen av mat i Norge med 20 % innen 2030, noe som er identisk med forventet folketallsøkning. Som følge av dette er det i landbruksmeldingen vedtatt 4 overordnede mål:

- Matsikkerhet
- Landbruk over hele landet
- Økt verdiskapning
- Bærekraftig landbruk

For øvrig sier meldingen lite konkret om inntektsmulighetene i næringen. Mye tyder på at det er volumproduksjonen i de større enheter som skal sikres inntektsmuligheter. Meldingen sier at produksjoner som er avhengig av gress og beitearealer skal styrkes, og dette er bra for Alta, for det er slik type produksjon som drives her (melk og kjøttproduksjon på storfe og sau). Men med ensrettingen mot større og færre enheter, betyr det at kampen om arealene fortsetter, og at det ikke vil være plass til like mange videre fremover. Motstykket er å tilpasse drifta til dagens arealgrunnlag og øke inntektsgrunnlaget med tilleggsnæringer, samtidig som nye utfordringer kommer om hva det skal satses på og hvordan ordne ledig tid til det.

Det er svært ønskelig fra kommunens side at det satses på «Kortreist mat» som tilleggsnæring. Lokalprodusert mat kan f.eks. være gjennom videreføring av melk eller kjøtt, potet, grønnsaker, bær og urter.

Visjon:

**Et lønnsomt arktisk landbruk
i samsvar med naturen**

Mål

Arealgrunnlaget er helt sentralt for både jord- og skogbruksnæringen. Sikkerhet for areal er helt nødvendig i forbindelse med fornying og investering i driftsapparatet. I motsatt fall stopper utviklingen opp og det vil bli vanskelig å rekruttere til yrket.

Det viktigste for skogbruket, allmenheten, viltet og det biologiske mangfold er å beholde skogarealene. Skogen er ikke bare for skognæringen, men det er skognæringen som har bidratt til at vi har den.

På tross av den befolkningsvekst man forventer vil skje, er det et uttalt ønske om at kommunen skal kunne bevare sitt grønne særpreg som skogen og jordbrukslandskapet gir. Det er samtidig lagt vekt på allmennhetens bolyst og helse ved å tilrettelegge for bruk av naturen og sikre god tilgjengelighet til naturområder. For å kombinere de ulike grupperes interesser tilrettelegges det for allmennheten med gang-/sykkelstier og trim-/toppturer gjennom skog og mark og inntil jordbruksområder, mens landbrukets viktigste arealer i byen gis særlig beskyttelse med status som kjerneområde.

HOVEDMÅL: Sikre arealgrunnlaget for jord- og skogbruksnæringen og samtidig gi allmennheten bolyst, helse og trivsel gjennom ivaretagelse av skog og kulturlandskap.

Strategi: For å høyne statusen til landbruksnæringen slik at rekrutteringen sikres, legges det vekt på å ivareta arealgrunnlaget for eksisterende landbruksnæring og å bidra til at det øvrige samfunnet får forståelse for den samfunnsnytte som landbruket utgjør.

Delmål areal: Unngå omdisponering av jordbruksareal og produktiv barskog til andre formål. Det gis rom for justeringer internt i forhold til arealdisponering mellom jordbruk og skogbruk.

Delmål rekruttering: Minimum 2 generasjonsskifter pr år.

Delmål omdømme: Minimum 2 positive medieoppslag om landbruket pr år, initiert av andre i Altasamfunnet enn næringen selv.

Delmål skogbruk: Øke forståelse for skogens betydning for allmennheten og flerbruket i skog gjennom økt infrastruktur, kompetanse og bærekraftig skogbruk.

Strategi: For å høyne statusen til landbruksnæringen slik at rekrutteringen sikres, legges det vekt på å ivareta arealgrunnlaget for eksisterende landbruksnæring og øke det øvrige samfunnets forståelse for hvilken samfunnsnytte landbruket utgjør.

Nydyrking

Steinplukking

Nysådd

Full avling

Tiltak

9

1. AREALER

1.1. Felles kanaler/føringsgrøfter

Kanaler og grøfter trenger vedlikehold. Felleskanaler flere steder i kommunen har forfalt, og tilstøtende områder har blitt bløte og vanskelige å drive. De står i fare for å forsumpes. Problemet er størst der vannmengden har økt. I forbindelse med utbygging av sentrum og Thomasbakken har store mengder vann havnet på de underliggende områdene Aronnes og Elvestrand. Overflatevann fra utbyggingsområder (urbant vann) er ført inn i landbruksområder, uten at utløpet har vært tilstrekkelig. Dette har gitt store ulemper for både landbruket og boligbebyggelsen (vann i kjeller) i området. Det er planlagt ytterligere utbygging begge steder (industriområde Thomasbakken, Alta IF Arena, avlastningsveg, sentrumsutvidelse på Prestegårdsmyra), noe som øker behovet for opprustning av avløpet, og gjør det helt nødvendig å løfte ansvaret for avløp inn i den videre planleggingen av områdene. Andre steder, som på Lampemyra og i Langfjorden, er problemet at kanalene går gjennom eiendommer som ikke drives av eierne selv. Vedlikeholdet har vært forsømt og det har blitt vanskelig for berørte bønder å drive tilstøtende områder. Kostnad baseres på erfaringstall, og settes inntil kr 200 pr meter kanal.

1.2. Prosjekt nydyrking

Arealer er en begrenset ressurs. De beste arealene er allerede oppdyrket, men det finnes ennå arealer som absolutt er dyrkbare. Utfordringen er at mange av disse er i privat eie, og eierne har forskjellige argumenter for at de ikke ønsker arealene oppdyrket. I et prosjekt kan dialog med grunneierne avklare hva som skal til for at de kan la arealene dyrkes opp, og videre arbeide frem løsninger slik at oppdyrking lar seg gjennomføre.

1.3 Tilskudd til nydyrking

Det er fortsatt enkelte som har behov for å dyrke opp arealer for å kunne opprettholde nivået på drifta. Nydyrking er kostnads-krevende, og en snittpris ligger på kr 5 000 pr dekar. Det gis ikke statlig tilskudd til nydyrking. Tilskuddsbeløp kr 2 000 pr dekar. Det utarbeides retningslinjer for tilskuddet.

1.4. Prosjekt jordbank

For å ivareta og drifte jordbruksarealene på en god agronomisk måte, har bøndene behov for forutsigbarhet. De jordeiere som ikke driver selv har plikt på seg til å stille arealene til disposisjon for

landbruksformål, gjennom skriftlig kontrakt av minimum 10 års varighet. Dette er ikke alle jordeiere klar over, eller de har behov for hjelp til å finne en som kan drive. Mange har derfor ikke kontrakter, eller kontraktene er muntlige eller av kort varighet. Det er behov for å sette opp en oversikt, kalt jordbank, over arealer som ikke drives av eierne selv, både for private arealer og FeFo's fester, for å bidra til at det inngås leiekontrakter der det er hensiktsmessig. Videre vil en jordbank kunne fange opp der det etter hvert blir store områder ledig, som ved nedleggelse i distriktsbygder, slik at tiltak kan settes inn for å sikre at arealene lar seg nyttiggjøre videre.

1.5. Driftstilskudd

Bøndene er avhengig av å kunne kjøpe tjenester som utarbeidelse pålagte gjødselplaner, miljøplaner, grøfteplaner, driftsplaner osv. Det opprettes et driftstilskudd til landbruksrådgivning, hvor bøndene kan få individuell assistanse og bred, faglig rådgivning ut fra egne behov og lokale forhold. Bedriften må samtidig kunne være en støttespiller og samarbeidspart til den kommunale landbruksforvaltningen, f.eks som arrangør av landbruksfaglige kurs. Driftstilskudd kr 50 000 til en bedrift som tilbyr landbruksrådgivning. Det utarbeides retningslinjer for tilskuddet.

1.6. Plan for gjenbruk av jordmasser

I forbindelse med utbygging av områder, er det ofte behov for avtakere til overskuddsmassene. Dyrkbare masser kan gjenbrukes som vekstmedium, f.eks til jordforbedring. Det er behov for å avklare hvor massene kan legges, eventuelt mellomlagres for eget bruk eller videreføring og salg.

1.7. Infrastruktur

Kommunen har vedlikeholdsansvaret for 8 kommunale jordbruksveger; Rakaluft (Komagfjord), Storeggi (Nyvoll), Transfarelv, Isberget (Tverrelvdalen), Vassbotn (Talvik), 2 i Bognelvdalen og Orda (Langfjordbotn). Ansvaret bør overføres til kommunens vegmyndighet (DU), som har ansvaret for de øvrige kommunale veger.

1.8. Føringsplass for sau

De fleste som driver med sau i Alta frakter dyrene på sommerbeite med båt. I den forbindelse er det viktig å sikre arealer for opplasting og ilandføring av dyrene, og få arealet avsatt ved

tiltak

10

Hester i aksjon

Inn på tunet

Ung bonde

neste rullering av kommuneplanen. Det er muligheter til samarbeide mellom sau- og reindriftsnæringen for bedre tilrettelegging og sikring av f.eks Aslakheimen som prammingsplass for begge næringene.

1.9. Kjerneområde landbruk

Ved siste rullering av kommuneplanens arealdel ble det vedtatt en hensynssone for landbruk i byen, kalt kjerneområde landbruk. I forbindelse med behandlingen av kommuneplanen ble det notert at det ved neste rullering skulle innarbeides kjerneområde for nærområdene og distriktene også. Dette arbeidet bør være avsluttet og klart før neste rullering av kommuneplanen.

1.10. Tiltak for økt avskyting av fellbart rovvilt

Rovdyrbestanden har økt, og for å minske tap av sau har bønder sett seg nødt til å flytte sauene fra gode innlandsbeiter til øyer ytterst i fjorden. Alternativet har vært å legge ned. Tillatt avskyting av rovvilt har ikke ført til felling av så mange dyr som kvota skulle tilsi. Jaktingen er vanskelig og foregår ofte i ulent terreng. Det foreslås å arbeide for å få lettet på tilgangen til jaktområdene, eventuelt på fangstmetodene, noe som må skje i samarbeide med miljøavdelingen.

1.11. Beitekartlegging

En kartlegging vil kunne dokumentere ressursen ovenfor andre interesser og gi næringa viktige opplysninger om beitenes kvalitet og kapasitet. Beitekartlegging er en tjeneste som må kjøpes og det kan søkes om delfinansiering fra fylkesmannen til dette. I planen er det tatt inn et nytt tiltak om beitekartlegging for årene 2014 – 2016, men i dagens økonomiske situasjon er det ikke avsatt midler til tiltaket. Tiltaket tas likevel med, i tilfellet det kan bli aktuelt med omfordeling av midler innenfor planen.

2. REKRUTTERING

2.1. Prosjekt Generasjonsskifteveiledning

Det er mange spørsmål som dukker opp i forbindelse med et generasjonsskifte på gården. Verdisettingen og overtakelsesprisen er nok det aller vanskeligste. Hvordan ivareta alle barna i familien? Deretter kommer spørsmål om skatt, regnskap, tilskudd osv. Det er vanskelig å få en helhetlig hjelp til denne overgangen, og det er derfor behov for å lage en oversiktlig veileder

for hvordan dette kan gjøres og hvem som kan bistå med hva. I tillegg er det behov for å bygge opp kompetansen rundt utfordringene med generasjonsskifter.

2.2. Tilskudd til generasjonsskifte

Det er viktig at generasjonsskifter skjer før den unge generasjonen har etablert seg i andre yrker og vendt landbruket ryggen. Et generasjonsskifte koster både tid og penger, og det kan lett trekke ut i langdrag. For å stimulere til at det gjennomføres et slikt skifte, kan et tilskudd til selve overdragelsen være et lite bidrag i denne sammenheng. 2 tilskudd, hver på inntil kr 50 000, til kostnader i forbindelse med overdragelse. Det utarbeides retningslinjer for tilskuddet.

2.3. Fokus på UNGDOM

Unge bønder og unge avløsere har andre behov enn en gjennomsnittsbonde på 50 år. Det må være fokus på hvilke behov de unge har og hva de ønsker for å trives og kunne utvikle seg i yrket. Ved å samle ungdommen vil de kunne bli kjent med hverandre og selv komme frem til hvilke tiltak som bør gjøres. Tiltaket går ut på å arrangere ungdomssamling 1 g pr år.

3. OMDØMME

3.1. Prosjekt Kolonihage

Kanskje er det mange som ønsker å dyrke egne grønnsaker, men som bor slik til at det ikke er mulig. Bønder har arealer som kan egne seg til formålet. Ved å sette av et område for utleie, til åkrer for privatpersoner, kan bonden bistå folks ønsker om egen grønnsakproduksjon. Tiltaket kan også være aktuelt for skoleklasser og barnehager, som vil lære det faglige, samtidig som de kan tjene seg noen kroner på salg av varene sine. Det foreslås å opprette et prosjekt for å avklare om behovet er der, hvilke bønder som kan tenke seg å leie ut, og det praktiske rundt opplegget.

3.2. Kompetansebygging på produksjon av grønnsaker, bær, urter og lignende

Landbruksmeldingen har fokus både matsikkerhet, landbruk over hele landet og økt verdiskapning. I Alta er det relativt få som dyrker grønnsaker eller bær for salg, men de som gjør det har erfart stor etterspørsel. Samtidig er grønnsaker og bær som vokser i polare strøk kjent for å være ekstra saftige og smake godt. Det foreslås at kommunen er pådriver for å holde kurs,

12

både for de i næringen men også for andre som kan ha glede av å dyrke egen mat. Lokalproduserte bær og grønnsaker i Alta har et stort potensiale som salgsvare både til serveringsbedrifter, butikker og private.

3.3. Inn på tunet (IPT)

Inn på tunet (tidligere kalt Grønn omsorg) er tilrettelagte og kvalitetssikrede tjenestetilbud på gårdsbruk. Dette er i hovedsak tjenestetilbud som foregår i nært samarbeid med oppvekst/skole-, helse- og sosialsektor i kommunen. Kommunen har tidligere hatt et prosjekt hvor 7 gårder tilbød sine tjenester til oppvekst og helse m. fl. Tilbudet består, men bruken er blitt redusert, begrunnet med dårlig økonomi. IPT har økt voldsomt på landsbasis, spesielt innenfor allmennpedagogikk. Den gode effekten for samtlige brukergrupper blir stadig dokumentert gjennom forskningsrapporter og observasjoner. For å hindre at det gode tilbudet som bøndene har bygd opp og investert i, legges ned, må det arbeides for å koble inn nye kunder til tilbudet. Det bør arbeides aktivt inn mot grupper f.eks innenfor NAV-systemet, flyktingetjenesten, soning i frihet, private interessegrupper med hjelpebehov.

3.4. Landbruk i media

Landbruket er for lite synlig, og beslutningstakere har sammen med den øvrige befolkningen, for lite kjennskap generelt til landbruket. Næringen og forvaltningen bør gå sammen i å bruke media til informasjon om landbruk og å få frem de positive historiene fra landbruket.

3.5. Landbrukssamling/ åpen landbruksdag

Arrangere ei årlig samling der næringsutøverne kan møtes,

samtidig som landbruket åpnes opp for samfunnet rundt. Innholdet kan variere mellom å holde åpen gård, utstillinger, salg av lokalproduserte varer (ala bondens marked), konkurranser, kurs, foredrag osv. Målet er å samle det faglige fellesskapet for kompetanseheving og trivsel, og samtidig bygge kontakt ut mot samfunnet for øvrig. Det foreslås å sette av kr 30 000 de 2 første årene, men deretter øke dette til kr 50 000 etter at tiltaket er utprøvd og flere involveres.

3.6 Dialogmøter mellom beitenæringen og øvrig befolkning.

Utfordringer med bruk av utmarksbeiter har økt. Det blir stadig færre i landbruksnæringen til å ivareta tilsyn med dyr på beite, og gjerder ligger nede eller er fjernet. Beitenæringen og den øvrige befolkning står ofte mot hverandre og er uenige om hvem som har ansvaret for hva. Ved å avholde dialogmøter kan partene møte hverandre og får muligheten til å bli enige om løsninger før uenigheten når å bli en konflikt. Det foreslås at det settes av kr 10 000 pr år til å avholde dialogmøter.

3.7 Dialogmøter reindrift

Faste dialogmøter mellom reindriftnæringen, reindriftsforvaltningen, landbruksnæringen og Alta kommune ble opprettet i forbindelse med gjennomgang av forskriften om fredning mot reinbeite. Møtene i seg selv har virket positivt og bør fortsette. Det er ikke foreslått noe beløp til tiltaket, da det er ordføreren som har arrangert disse.

3.8 Kompetanseheving om landbruket

For å øke kompetansen om landbruket i Alta, arrangeres det markdag/gårdsbesøk for Altas politikere og administrasjon, minimum 1 gang pr år.

Sauer på hå-beite.

Hogstmaksin i arbeid.

4. SKOGBRUK

4.1 Økt skogplanting.

Bruk av tre vil alltid være aktuelt også i framtiden. Våre forgjengere har skapt verdiene vi høster av i dag. Gjennom økt planting av egnede treslag kan grunneiere øke karbonopptaket, samtidig sikres verdier både på kort-og lang sikt til våre etterkommere.

4.2 Økt ungsogpleie/tynning

Med økt planting må kvaliteten sikres gjennom økt skogskjøtsel, samtidig som at gjenstående skog får bedre kvalitet vil skogen binde mye karbon.

4.3 Utarbeide skogsveiplan

I flere bjørkeskogområder er det et behov for traktorveger for å bedre adkomsten til skogsvirket, dette gjelder spesielt veger i kystnære områder. Det tas sikte på å få på plass en skogsveiplan i løpet av planperioden.

4.4 Økt hogst av lauvtre

Nær halvparten av det som fyres i alle piper i Alta er basert på innkjøpt virke. Dette er foredlet og solgt fra større vedprodusenter/småsalg. Det er mulighet for å selge kortreist brennved ved å øke hogsten av lokalt virke. I løpet av planperioden vil man prøve å utarbeide et prosjekt på dette.

4.5 Øke industriell produksjon av fornybare ressurser.

Gjennom økt tynning og skjøtsel vil det på relativt kort sikt bli langt større kvalitet og kvantitet på barskogene i Alta kommune. Med økt tilvekst bør også foredlingen av tømmer øke. I tillegg til ordinær trelast er det muligheter til nisjeprodukter

Lunner.

13

som er etterspørres av flere byggleverandører – denne etterspørselen skal dekkes fra Alta.

Det vil være fokus på å etablere effektive sagbruk i løpet av planperioden.

4.6 Skogen inn på tunet

Flere bønder har «inn på tunet» som ekstra inntekt. Det tas sikte på å tilby skogrelaterte tilbud som vedproduksjon, ungsogpleie, stammekvisting osv. Tiltaket inngår som en del av punkt 3.3

4.7 Kompetanseheving i skogbruket

Skogbruk er et arbeid som innebærer mange farlige situasjoner, godkjente kurs ihht arbeidsmiljøloven er det pr.idag kun Skogbrukets kursinstitutt (www.skogkurs.no) som kan utføre. I tillegg har skogkurs mange andre kurstilbud bla juletrekurs, vedproduksjon osv.

Ca 130 personer har gjennomført kurs siste 10 år. Denne kompetansebyggingen vil vi videreføre. Kompetansen kommer innbyggerne til gode i form av bedre sikkerhet, økologisk og biologisk kunnskap, dette sparer samfunnet for helseskader og unødige og feilaktige skogbruk som det tar lang tid å erstatte.

4.8 Tilskudd til juletre dyrking

Flere grunneiere har store maskiner og arealene lar seg ikke utnytte like godt i dag som tidligere for eksempel hjørner og arealer som framstår som kiler. Resultatet er at tiervis av dekar ikke blir høstet. Samtidig importeres det på tusenvis av juletrær hvert år. Her er det mulighet til å dyrke juletrær på arealer som ikke lengre blir høstet.

4.9 Øke forståelsen av skogens mangesidige betydning.

Skogbruk er langsiktig. Langsiktig tenkning er helhetlig tenkning. I løpet av historisk kort tid har det blitt omdisponert store og mange skogarealer til andre formål enn skogbruk. Forståelsen om skogens mangesidige betydning framheves ved at det legges opp til å ha minst 1 utedag som skoleskogdag og politikeropplæring pr.år.

4.10 Utsiktsrydding

I løpet av de siste årene har det vært drevet utstrakt utsiktsrydding i kommunen, tilbakemeldingene er entydige – dette må fortsettes. I tillegg til at vi viser fram flott utsikt over landskapet vårt er trafikksikkerhet, viltforebygging og kvalitetsfremming av skog viktige faktorer som betyr mye for samfunnet. Tiltaket baseres på pleiselag mellom ulike aktører.

tiltak

14

Oversikt og finansiering av tiltak

Tiltak	Mål	Ansvar
1.1 Felleskanaler/føringsgrøfter	Minimum 2 km pr år	Alta k, bønder, hjemmelshavere
1.2 Prosjekt Nydyrking	30 dekar pr år	Alta k., bønder
1.3 Tilskudd nydyrking	Inntil 65 dekar totalt pr år	Alta k., bønder
1.4 Prosjekt Jordbank	Registrere leiearealer/inngåelse av leieavtaler	Alta kommune/bønder/hj.havere
1.5 Driftstilskudd	Landbruksrådgivning	Alta kommune
1.6 Plan for gjenbruk av jordmasser	Mottak av all dyrkbar jord fra utbyggingsprosjekter	Alta kommune
1.7 Infrastruktur	Vedlikehold jordbruksveier	Alta kommune
1.8 Føringsplass sau	Få med i rullering arealdel	Alta k., saueneiering
1.9 Kjerneområde landbruk	Utarbeide for nærområde og distrikt før rull av arealdel	Alta k
1.10 Rowilt	Få rowiltbestanden ned på vedtatt nivå	Alta k., fylkesmannens miljøavd.
1.11 Beitekartlegging	Få beregnet og dokumentert beiteressursen i utmarksbeiter	Alta k, Alta sau og geit
2.1 Prosjekt Generasjonsskifteveiledning	Bygge opp en mal for gen.skifte og veiledning til dette. Øke kompetansen på landbruksktr.	Alta k
2.2 Tilskudd generasjonsskifte	Tilskudd på kr 50 000 til inntil 2 skifter	Alta k
2.3 Fokus på UNG	Være delaktig i at unge bønder og avløsere kan samles min 1 g pr år	Alta k, FL, bønder
3.1 Prosjekt Kolonihage	Tilbud om etablering av kolonihage fra min 1 bonde	Alta k, bønder
3.2 Kompetansebygging grønnsaker, bær o.l.	Kursing	Alta k, FL
3.3 Inn på tunet	Økte oppdrag på min 3 dager pr uke	Alta k, FMLA, tilbydere
3.4 Landbruk i media	Min 6 positive medieoppslag pr år	Næringen selv, Alta k
3.5 Landbrukssamling/åpen landbruksdag	Avholde 1 samling pr år	Alta k, og næringen
3.6 Dialogmøter	Avholde min 2 møter pr år mellom beitenæring og øvrig befolkning	Alta k, saueneieringen
3.7 Dialogmøte reindrift	Min 1 møte pr år	Alta k
3.8 Kompetanseheving om landbruket	Markdag/gårdsbesøk for politikere/admin., 1 pr år	Alta k/bondeorg
4.1 Økt skogplanting	50 daa / år	Grunneiere
4.2 Økt ungsogpleie/tytning	500 daa / år	Grunneiere
4.3 Utarbeide skogsveiplan	Prosjekt: Utarbeide en skogsveiplan for å øke adkomst til lauvskogressurser.	kommunen i samarbeid med FeFo
4.4 Økt hogst av bjørk	Prosjekt: Øke kommersiell vedhogst av lokale skogressurser til 500 m ³	skogeiere, entreprenører, skogbrukssjef
4.5 Øke industriell sagproduksjon og nisjeprodukter	Prosjekt: Bidra til at sagbruk med god kapasitet etableres.	Alta kommune
4.6 Skogen inn på tunet	Mål: 1 tilbyder hvert år.	Tilbydere
4.7 Kompetanseheving i skogbruket	Bygge opp skogkompetanse, rekruttere, omdømme - avholde minst 2 kurs pr. år.	Skogbrukssjef
4.8 Tilskudd til juletre dyrking	Mål: Bli selvforsynt med juletrær innen 2040	Grunneiere
4.9 Øke forståelsen av skogens mangesidige betydning	Minst 1 skoleskogdag og 1 politikeropplæring pr. år	Skogbrukssjef
4.10 Utsiktsrydding	Bedre utsikt, konfliktforebygging vilt og trafiksikkerhet og kvalitetsfremmende skogtiltak	Skogbrukssjef
SUM kr.		

* PROSJEKT (FELLES FOR TILTAKENE 1.2, 1.4, 2.1 OG 3.1): FORUTSETTER PROSJEKTMEDARBEIDER I 50 % OVER EN 3-ÅRS PERIODE

Forkortelser: AK: Alta kommune. ASU: Alta kommune, avdeling for samfunnsutvikling. DU: Alta kommune drift og utbyggingsavdeling. FeFo: Finnmarkseiendommen. FFK: Finnmark fylkeskommune. IN: Innovasjon Norge. NMSK: Nærings og miljøtiltak i skogbruket.

FINANSIERING ALTA KOMMUNE (X = TILTAKSÅR V/ORD. BUDSJETTBRUK)

Total kostnad, kr	Kostnad kommune	2013	2014	2015	2016	Ekstern finans./ Merkader
1 600 000	Kr 200 pr m/ 200 000 pr år. Tot 800 000	200 000	200 000	200 000	200 000	FMLA 30%, hjemmelshavere 20%
			X	X	X	* Forutsetter opprettelse av prosjektstilling
1 300 000	Kr 2 000 pr dekar, tot 520 000	130 000	130 000	130 000	130 000	Egenandel bønder
			X	X	X	* Forutsetter opprettelse av prosjektstilling
200 000	200 000	50 000	50 000	50 000	50 000	
	Ord. Budsjett		X			
						Vurderes overført kommunens vegmyndighet (DU)
	Ord. Budsjett	X	X			Avsatt i havneplanen (FMLA mulig medfinansør for etableringen)
	Ord. Budsjett			X	X	
	Ord. Budsjett		X	X		
						Finansiering gjennom evt justeringer innenfor planen.FMLA 70%
			X	X	X	* Forutsetter opprettelse av prosjektstilling
400 000	400 000	100 000	100 000	100 000	100 000	
80 000	40 000	10 000	10 000	10 000	10 000	FFK 50 %
			X	X	X	* Forutsetter opprettelse av prosjektstilling
	Ord. Budsjett		X	X		FFK, FMLA og IN muligens medfinans av kurs
	Ord. Budsjett	X	X	X	X	
	Ord. Budsjett	X	X	X	X	
125 000	100 000	25 000	25 000	25 000	25 000	Faglag 20%
12 000	12 000	3 000	3 000	3 000	3 000	FMLA mulig medfinans dersom høyere kostnad
	Ord. Budsjett	X	X	X	X	
	Ord. Budsjett	X	X	X	X	
280 000	0	X	X	X	X	NMSK/egenkapital
800 000	0	X	X	X	X	NMSK/egenkapital
	0	X	X			FMLA
	0		X	X		NMSK/egenkap.
	Ord. Budsjett		X	X	X	I samarbeid med FT, FeFo
	Ord. Budsjett			X	X	
100 000		X	X	X	X	FMLA, 30% egenandel
700 000	100 000	25 000	25 000	25 000	25 000	FMLA, NMSK, AK,15% egenandel
8 000	8 000	2 000	2 000	2 000	2 000	AK
650 000		X	X	X	X	FeFo, NMSK, FMLA, St.vegvesen, AK (DU)
6 255 000	2 180 000	545 000	545 000	545 000	545 000	

Utgitt av Alta kommune, 2013. Grafisk produksjon: Fagtrykk Idé as.

Alta kommune

Besøksadresse: Sandfallveien 1. Postadresse: Alta kommune, Postboks 1403, 9506 Alta
Telefon sentralbord/kundetorg: 78 45 50 00. Telefaks: 78 45 50 11. e-post: postmottak@alta.kommune.no